



TALE

18. maj 2016

J.nr. 20165200142

Ergonomisk og Psykisk Arbejds-
miljø (EPA)
CAS

Samråd i Beskæftigelsesudvalget den 2. juni 2016 om arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner

Samrådsspørgsmål BH og BI stillet den 12. maj 2016 efter ønske fra Lennart Damsbo-Andersen (S).

Samrådsspørgsmål BH

Hvordan forholder ministeren sig til Arbejdstilsynets rolle i forhold til arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner?

Samrådsspørgsmål BI

Hvilke initiativer planlægger ministeren fremadrettet for at begrænse arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner, set i lyset af flere ulykkelige sager med dødsfald i de senere år?

Svar på spørgsmål BH og BI

Indledning

- Tak for invitationen til dette samråd om arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner.
- Jeg vil svare på to spørgsmål om risikoen for vold på offentlige institutioner.
- Det første handler om, hvordan jeg som minister vil forholde mig til Arbejdstilsynets rolle i forhold til arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner.

- Det andet handler om, hvilke initiativer, jeg planlægger fremadrettet for at begrænse arbejdsrelateret vold på offentlige institutioner i lyset af flere ulykkelige sager med dødsfald de senere år.
- Baggrunden for dette samråd er særdeles tragisk. Der er gennem de seneste år sket en række meget alvorlige arbejdsrelaterede voldshændelser i offentlige virksomheder og institutioner. En del af disse desværre med døden til følge.
- De seneste fem år er medarbejdere på bosteder med psykisk belastede beboere i fem tilfælde blevet dræbt.
- Den seneste hændelse fandt sted i påsken i år, hvor en medarbejder på Center Lindegården blev dræbt af en psykisk syg beboer.

Reglerne på området og Arbejdstilsynets rolle

- Og lad mig slå det fast med det samme: Det er helt uacceptabelt, at ansatte, der passer deres arbejde på offentlige institutioner, bliver udsat for vold. Det skal være sikkert og trygt at gå på arbejde i Danmark, uanset hvad man arbejder med.

- Reglerne på området er meget klare: Arbejdsgiveren har ansvaret for, at arbejdet i alle led planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er både sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Det gælder også for det psykiske arbejdsmiljø og i forhold til risikoen for voldsepisoder relateret til arbejdet.
- Det betyder i praksis, at de institutioner, der har beboere, klienter eller patienter, som potentielt udgør en voldsrisiko for de ansatte, skal forebygge risikoen for vold.
- Konkret indebærer det en række pligter for arbejdsgiveren. Arbejdsgiveren skal sikre:
 - at der sker en løbende risikovurdering af borgernes adfærd,
 - at der sker en hensigtsmæssig planlægning af arbejdet, fx gennem sikring af hurtig hjælp fra kolleger i farlige situationer,
 - at arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte får den fornødne oplæring og instruktion, ligesom der skal føres tilsyn med, om instrukserne følges,
 - at arbejdsstedet er indrettet forsvarligt,

- at de ansatte får adgang til nødvendige tekniske hjælpemidler, fx alarm- og kaldesystemer.
- Arbejdstilsynets opgave er i denne sammenhæng først og fremmest at føre tilsyn med, at arbejdsgiverne lever op til deres forpligtelser med hensyn til at sikre, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.
- Det gør tilsynet ved at komme ud på virksomhederne og gennemføre målrettede risikobaserede tilsyn med de brancher og virksomheder, der har arbejdsmiljøproblemer.
- Med den nye tilsynsform, udvidet risikobaseret tilsyn, bliver der ført et mere omfattende tilsyn med en række brancher, bl.a. hvor der er særlig risiko for vold. Dermed har Arbejdstilsynet et bedre afsæt for at undersøge voldsrisikoen i døgninstitutionerne.
- Herudover fører Arbejdstilsynet også tilsyn, hvis der er indikationer på problemer i en virksomhed.

- En indikation kan være anmeldte ulykker, for eksempel hvis en sosu-assistent på et bosted har fået trusler, eller er udsat for vold fra en udadreagerende beboer. En anden indikation kan være, at Arbejdstilsynet modtager klager fra en medarbejder. En tredje indikation kan være en høj forekomst af anmeldte erhvervssygdomme i en virksomhed.
- Arbejdstilsynet fører således forskellige former for tilsyn, hvor risikoen for vold er i fokus. Arbejdstilsynet har de seneste fem år været på tilsyn 3.916 gange i branchen 'døgninstitutioner, herunder bosteder'.
- Når Arbejdstilsynet vurderer risikoen for vold, lægges der vægt på, at forebyggelsen skal matche den konkrete risiko. Det kan fx være, at den ansatte skal kunne ses eller høres af en kollega, som skal kunne yde akut hjælp, hvis behovet opstår.
- Hvis Arbejdstilsynet konstaterer, at risikoen for vold ikke er tilstrækkeligt forebygget, gives der et påbud eller et strakspåbud.

- Et strakspåbud kan for eksempel have til hensigt at sikre de ansatte i forbindelse med alenearbejde.
- I nogle tilfælde kan det gøres ved hjælp af effektive alarmeringsmuligheder, hvor de ansatte har mulighed for at tilkalde hurtig hjælp. Men hvis faren ved alenearbejde ikke kan imødegås forsvarligt, må den ansatte ikke arbejde alene.
- I perioden 2011-2015 blev der inden for døgninstitutioner afgivet i alt 333 afgørelser om psykisk arbejdsmiljø, heraf 115 strakspåbud.
- I særligt alvorlige tilfælde kan Arbejdstilsynet indstille til, at politiet rejser en retslig tiltale over for arbejdsgiveren. Det forudsætter, at der er en veldokumenteret risiko for, at ansatte kan blive udsat for vold, og at arbejdsgiveren til trods herfor har undladt at forebygge risikoen i tilstrækkelig grad.
- Ud over de tilsynsaktiviteter, jeg har gennemgået, har Arbejdstilsynet også andre aktiviteter, som sigter mod at støtte virksomhederne i deres arbejde med at forebygge vold.

- Jeg kan blandt andet nævne, tilsynet i 2014-2015 gennemførte en række såkaldte rejseholdsaktiviteter, hvor Arbejdstilsynet afholdt møder med ledelsen i en række regioner og kommuner for at afdække hvilke behov, der var i forhold til at styrke forebyggelsen af vold.
- På den baggrund har Arbejdstilsynet sidste år afholdt en række velbesøgte temamøder for arbejdsmiljøprofessionelle med deltagelse fra kommuner og regioner for at drøfte forebyggelse af arbejdsrelateret vold.
- Derudover har Arbejdstilsynet sammen med det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø udarbejdet en voldsforebyggelsespakke til døgninstitutioner og hjemmepleje. Forebyggelsespakken er tilgængelig på Forebyggelsesfondens hjemmeside.
- Endelig foregår der også andre initiativer, der sigter mod at forebygge arbejdsrelateret vold. Her tænker jeg fx på projektet '*Vold som Udtryksform*', som har stillet erfaringer om voldsforebyggelse til rådighed særligt for botilbud for psykiatriske borgere. Projektet løber frem til

udgangen af 2017. Projektet er finansieret fra satspuljen og administreres af Arbejdstilsynet.

- Samlet set er det min vurdering, at Arbejdstilsynet i sin tilsynspraksis har betydelig opmærksomhed på risikoen for vold og ikke mindst for den særligt grove vold.

Fremadrettede initiativer

- Som jeg indledte med at sige, så er der tale om et meget alvorligt emne. Og sagerne viser, at der fortsat er behov for at forebygge vold på offentlige institutioner.
- Arbejdstilsynet skal understøtte dette ved også fremover arbejde målrettet med at forebygge vold og ved fortsat rette ressourcerne mod de områder, hvor der er de største udfordringer i arbejdsmiljøet.
- Når vi taler om risikoen for vold betyder det fx et fokus på brancher, hvor de ansatte har kontakt til borgere med potentiel voldelig adfærd, herunder på døgninstitutioner.
- Arbejdstilsynets nye tilsynsform, det såkaldt 'udvidede risikobaserede tilsyn', vil være et vigtigt instrument i det voldsforebyggende arbejde.

- Ved denne tilsynsform er afsat mere tid, så Arbejdstilsynet har bedre muligheder for at vurdere den særlige voldsrisiko på disse institutioner.
- Fra i år har arbejdsgiverne desuden også pligt til at forebygge arbejdsrelateret vold, der finder sted uden for arbejdstiden.
- Disse regler blev indført, da der var eksempler på voldsepisoder, som var relateret til arbejdet, men som fandt sted uden for arbejdstiden.
- Reglerne indebærer, at arbejdsgiveren er forpligtet til at udarbejde retningslinjer for, hvordan ansatte kan håndtere arbejdsrelateret vold uden for arbejdstiden.
- Derudover vil Arbejdstilsynet i den kommende tid indgå i det arbejde, der er påbegyndt af Socialstyrelsen med at udarbejde nationale retningslinjer for forebyggelse af vold på botilbud.
- Endelig vil Arbejdstilsynet i 2016 fortsætte den række af temamøder om voldsforebyggelse, som blev påbegyndt sidste år. På temamøderne understøttes virksomhedernes behov for at drøf-

te praksisnære eksempler på effektiv forebyggelse.

Afslutning

- Sammenfattende kan jeg sige, at der fortsat skal være – og vil være – et tydeligt fokus på voldsforebyggelsen i Arbejdstilsynets daglige arbejde.
- Arbejdsgiverne har en vigtig forpligtelse, og Arbejdstilsynet skal som tilsynsmyndighed medvirke til at fastholde denne forpligtelse.
- Det er min opfattelse, at Arbejdstilsynet allerede har tilstrækkelige muligheder for at reagere over for de arbejdsgivere, der ikke lever op til deres ansvar om at forebygge vold. Det er også min opfattelse, at der bliver reageret.
- Jeg vil følge de igangsatte aktiviteter nøje i forhold til, om de får den ønskede virkning, så vi kan få reduceret risikoen for arbejdsrelateret vold i virksomhederne.
- Tak for ordet.